

ISSN 1829-4219

ՕՐԻՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԴԱՏԱԽԱՂՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏԱԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵՎ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

№ 89 2015

- ՀՈՒԼԻՍԻ 1-Ը ԴԱՏԱԽԱՂՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿՑԻ ՕՐՆ
- ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ՀՀ ԳԼԽԱՎՈՐ ԴԱՏԱԽԱՂԻ ՏԵՂԱԿԱԼ Է. ԲԱԲԱՅԱՆԻ ՀԵՏ
- ՆԱԽԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԿԵՏԻ ՀԱՇՎԱՐԿՄԱՆ ԵՎ ԵՐԿԱՐԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ
- ԴԱՏԺԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՈՒՄ

ԱՎԵՏԻՔ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ԼՂՀ Նախագահի աշխատակազմի անվտանգության խորհրդի
աշխատանքների ապահովման բաժնի գլխավոր մասնագետ,
ԱրՊՀ իրավունքի ամբիոնի դասախոս

**ՀԱՆՐԱՔՎԵԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԼՂՀ-ՈՒՄ**

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության՝ որպես ինքնիշխան, ժողովրդավարական, իրավական և սոցիալական պետության կառուցման առանցքային սահմանադրական արժեքներից մեկն է ժողովրդաիշխանությունը, որն իր ամրագրումն էր ստացել ինչպես ԼՂՀ կազմավորման հիմնարար փաստաթղթերում¹, այնպես էլ ԼՂՀ Սահմանադրության 3-րդ հոդվածում՝ «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում իշխանությունը պատկանում է ժողովրդին: Ժողովուրդն իր իշխանությունն իրականացնում է ազատ ընտրությունների, հանրաքվեների եղանակով, ինչպես նաև Սահմանադրությամբ և օրենքներով նախատեսված պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ու պաշտոնատար անձանց միջոցով: Իշխանության յուրացումը հանցագործություն է»²:

Ինչպես իրավունքի գերակայության, այնպես էլ ժողովրդաիշխանության սկզբունքի առանցքը մարդն է, մարդկանց հանրույթը՝ ժողովուրդը, որը հանդես է գալիս և որպես իշխանության աղբյուր ու կրող, և որպես իշխանության սահմանափակիչ: Ժողովրդաիշխանությունն իրավունքի գերակայության հետ միա-

սին հանդես են գալիս որպես երկրում սահմանադրականության հաստատման կարևորագույն բանալիներից մեկը: Ըստ պրոֆեսոր Գ. Հարությունյանի՝ ժողովրդաիշխանությունը նշանակում է ժողովրդի գերակայություն որպես իշխանության աղբյուր և կրող, նրա իրավունքը՝ ինքնուրույն որոշել իր ճակատագիրը, հիմնադրել պետական իշխանության համակարգ, մասնակցել իր պետության քաղաքականության ձևավորմանը, պետական մարմինների կազմավորմանը, վերահսկել պետության գործունեությունը³:

Սույն հոդվածի շրջանակներում կփորձենք անդրադառնալ ԼՂՀ-ում անմիջական ժողովրդաիշխանության ձևերից հանրաքվեի կատարելագործման հիմնական ուղղություններին: Այսպես, պետության կազմավորման պահից մինչ օրս ԼՂՀ-ում տեղի են ունեցել համապետական երկու հանրաքվեներ՝ 1991 թվականի դեկտեմբերի 10-ի անկախության հանրաքվեն և 2006 թվականի դեկտեմբերի 10-ի ԼՂՀ Սահմանադրության ընդունման հանրաքվեն:

Հանրաքվեի ինստիտուտի կարևորագույն հարցերից մեկը դրա անցկացման նախաձեռնության իրավունքով օժտված սուբյեկտների

● ՕՐԻՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ № 89 2015

¹ 1992 թվականի հունվարի 6-ին ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի կողմից ընդունված «ԼՂՀ պետական անկախության մասին» Հռչակագրի 2-րդ կետում նշված է, որ «ԼՂՀ ամբողջ իշխանությունը պատկանում է ԼՂՀ ժողովրդին, որն իր իշխանությունն ու կամքն իրագործում է համաժողովրդական հանրաքվեի կամ ներկայացուցչական մարմինների միջոցով» («ԼՂՀ պետական անկախության մասին» հռչակագիրը տես <http://www.president.nkr.am/am/nkr/nkr2> (դիտելու ամսաթիվը՝ 03.02.2015թ.): Իսկ նույն Հռչակագրի հիման վրա ընդունված «ԼՂՀ պետական անկախության հիմունքների մասին» ԼՂՀ օրենքի 1-ին կետում ամրագրված է այն դրույթը, ըստ որի՝ «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունն անկախ, ժողովրդավարական պետություն է, որն ինքնուրույն կերպով է որոշում այլ պետությունների հետ համագործակցության ձևերը: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում ամբողջ իշխանությունը պատկանում է ժողովրդին և ելնում է ժողովրդից, որն այն իրականացնում է ինչպես անմիջականորեն, այնպես էլ իր կողմից կազմավորվող ներկայացուցչական մարմինների միջոցով: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ինքնիշխանությունն արտահայտվում է իր ամբողջ տարածքում օրենսդիր, գործադիր և դատական բարձրագույն իշխանության ինքնուրույն իրականացման ձևով՝ ի շահ հանրապետությունում ապրող բոլոր ազգերի» (Օրենքն ընդունվել է 1992 թվականի հունվարի 8-ին ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի կողմից: Տես ԼՂՀ Ազգային ժողովի ընթացիկ արխիվը):

² Տես «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Սահմանադրություն», Ստեփանակերտ, «Դիզակ պյուս», 2006, էջ 3:

³ Տես Հարությունյան Գ. «Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության մեկնաբանություններ»// Ընդի. խմբ. Գ.Հարությունյանի, Ա.Վաղարշյանի, Իրավունք, 2010, էջ 56:

շրջանակի մասին հարցն է: Սովորաբար այդպիսի նախաձեռնություն կարող է բխել պետության ղեկավարից, խորհրդարանից, պատգամավորների խմբից, կառավարությունից, ընտրողների խմբից կամ քաղաքացիներից:

1991 թվականի նոյեմբերի 27-ի նիստի ժամանակ ընդունված «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում հանրաքվե անցկացնելու մասին» ժամանակավոր կանոնակարգի 4-րդ հոդվածի համաձայն՝ «ԼՂՀ ամբողջ տարածքում հանրաքվեի անցկացման նախաձեռնությունը պատկանում է բացառապես Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ժողովրդական պատգամավորների Խորհրդին»:

Հատկանշական է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունն անկախության գործընթացը սկսել են համարյա միաժամանակ և մինչ օրս գտնվում են իրավական նույն հարթության վրա: Ուշագրավն այն է, որ հիշյալ բնագավառը կարգավորող իրավական ակտը՝ 1991 թվականի ապրիլի 2-ի «Հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքը, հանրաքվեի անցկացման նախաձեռնության իրավունքը վերապահում էր ՀՀ քաղաքացիներին և ՀՀ Գերագույն խորհրդին, իսկ նորանկախ ԼՂՀ-ում քաղաքացիներին նման իրավունք վերապահված չէր:

Նախքան ԼՂՀ Սահմանադրության հանրաքվեի անցկացումն ընդունված «Հանրաքվեի մասին» ԼՂՀ օրենքի 2-րդ գլխում (7-81 հոդվածներ), որը նվիրված է հանրաքվեի անցկացման նախաձեռնությամբ հանդես գալուն, ժողովուրդը նույնպես չէր հանդիսանում հանրաքվեի նախաձեռնության սուբյեկտ: Ընդ որում, եթե նախկինում այդ իրավունքը վերապահված էր միայն ԼՂՀ ժողպատգամավորների Խորհրդին, ապա ԼՂՀ-ում Նախագահի ինստիտուտի ստեղծմամբ տեղի ունեցավ լիազորությունների տարանջատում Ազգային ժողովի ու Նախագահի միջև, և ժամանակի ընթացքում այդ նախաձեռնության իրավունքը եզակիից դարձել է երկակի ու այժմ, եթե Սահմանադրության ընդունման կամ դրանում փոփոխություններ կատարելու նախաձեռնությամբ օժտված է Հանրապետության Նախագահը կամ Ազգային ժողովը, ապա օրենքները և պետության համար կարևոր նշանակություն ունեցող հարցերը հանրաքվեի են դրվում Ազգա-

յին ժողովի կամ կառավարության առաջարկությամբ:

Ի տարբերություն որոշ երկրների Սահմանադրությունների և հանրաքվեի ոլորտը կարգավորող օրենսդրությունների, ԼՂՀ Սահմանադրությամբ նախատեսված չէ հանրաքվեի անցկացում ժողովրդական նախաձեռնությամբ, սակայն «Տեղական հանրաքվեի մասին» ԼՂՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված է, որ «տեղական հանրաքվե անցկացնելու նախաձեռնության իրավունք ունեն այդ հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող անձինք, ինչպես նաև տվյալ համայնքի ավագանին և ղեկավարը»: Այս հոդվածի մեկնաբանությունից բխում է, որ ամեն դեպքում տեղական հանրաքվեի նախաձեռնության իրավունքի իրացմանը մասնակցում են քաղաքացիները, ինչը չենք կարող ասել հանրաքվեի մասին:

Կատարված վերլուծությունից բխում է, որ հանրաքվեն անմիջական ժողովրդաիշխանության իրացման ձև է, սակայն դրա անցկացման նախաձեռնությունը պատկանում է բացառապես ժողովրդի կողմից ընտրված Հանրապետության Նախագահին և Ազգային ժողովին, ինչպես նաև վերջիններիս կողմից ձևավորված կառավարությանը, իսկ քաղաքացիների կողմից այդպիսի նախաձեռնության իրավունք պարզապես ամրագրված չէ, որը ժամանակի ընթացքում դրա կարևորության անխուսափելիությունն զգալու արդյունքում օրենսդրության մեջ ամրագրման խնդիր է:

Ինչ վերաբերում է հանրաքվե նախաձեռնելու համար քաղաքացիների ստորագրությունների թվին, ապա այդ թիվը տարբեր երկրներում տարբեր է: Որպես օրինակ նշենք, որ Շվեյցարիայի Սահմանադրությամբ այդ թիվը 100 հազար է, Մակեդոնիայի Սահմանադրությամբ՝ 150 հազար, Վրաստանի Սահմանադրությամբ՝ 200 հազար, Բելառուսի Սահմանադրությամբ՝ 450 հազար, Իտալիայի Սահմանադրությամբ՝ 500 հազար և այլն: Հաշվի առնելով հիշյալ երկրների բնակչության թվաքանակը և սահմանադրական կարգավորումները՝ կարծում ենք, որ ԼՂՀ-ում այդ խնդրի լուծման համար առավել նպատակահարմար է Սահմանադրությամբ սահմանել հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող անձանց ընդհանուր թվի 10 տոկոսից ոչ պակասի ստորագրությունների առկայության

պահանջ⁴: Նշենք, որ 2015 թվականի մայիսի 3-ի դրությամբ ԼՂՀ-ում ընտրելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների թիվը կազմում է մոտ 102 հազար⁵: Կարծում ենք, որ ստորագրությունների հստակ թիվ նշելն այնքան էլ արդարացված չէր լինի, քանի որ երկրի բնակչության թվաքանակի աճի կամ նվազման հետ զուգահեռ այդ թիվը մնալու է անփոփոխ, որը ոչ համամասնորեն է լինելու ընտրելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների փաստացի թվակազմին:

Ինչպես տեսնում ենք, որոշ երկրներում կա ժողովրդական նախաձեռնությամբ հանրաքվե անցկացնելու իրավունք, ինչը, սակայն, բացակայում է ԼՂՀ Սահմանադրության մեջ: Իսկ այն, որ Ազգային ժողովը, լինելով նաև ներկայացուցչական մարմին, ներկայացնում է բնակչության շահերն ու պահանջները և դրանով իսկ արտահայտում ժողովրդի տեսակետը, նույնպես չի կարող դիտվել որպես ժողովրդի մասնակցություն հանրաքվեի նախաձեռնության իրավունքի իրացմանը, չէ որ հանրաքվեն ենթադրում է անմիջական նախաձեռնություն և մասնակցություն: Նշենք, որ «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» ԼՂՀ օրենքով նախատեսված չէ այնպիսի ընթացակարգ, որի դեպքում ժողովուրդը կարող է դիմել իր կողմից ընտրված պատգամավորներին՝ հանրաքվե նախաձեռնելու խնդրանքով կամ պահանջով:

ԼՂՀ-ում հանրաքվեի նախաձեռնության իրավունքի հետ կապված խնդիրը ոչ միայն ժողովրդին է վերաբերում, այլ նաև Նախագահին: Խոսքն այս դեպքում օրենսդրական հանրաքվեի մասին է: ԼՂՀ Սահմանադրության 134 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Օրենքները հանրաքվեի են դրվում Ազգային ժողովի կամ Կառավարության առաջարկությամբ՝ Սահմանադրության 133-րդ հոդվածով սահմանված կարգով»: Նման ձևակերպում առկա է նաև ՀՀ Սահմանադրության 112 հոդվածի 1-ին մասում: Համեմատության համար նշենք, որ այս դրույթը ՀՀ Սահմանադրության տրամաբանության

մեջ տեղավորվում է, քանի որ համաձայն ՀՀ Սահմանադրության 75 հոդվածի 1-ին մասի՝ «Ազգային ժողովում օրենսդրական նախաձեռնության իրավունքը պատկանում է պատգամավորներին և կառավարությանը», այսինքն ՀՀ Նախագահն օրենսդրական նախաձեռնության իրավունք չունի, հետևաբար օրենսդրական հանրաքվե նախաձեռնելու իրավունք վերապահված չէ: ԼՂՀ Սահմանադրության լուծումներում այս իրավակարգավորումը էականորեն տարբերվում է, քանի որ համաձայն ԼՂՀ Սահմանադրության 90 հոդվածի՝ «Ազգային ժողովում օրենսդրական նախաձեռնության իրավունքը պատկանում է Հանրապետության Նախագահին, պատգամավորներին և կառավարությանը»: Նշենք, որ ԼՂՀ Նախագահի՝ օրենսդրական նախաձեռնության իրավունքով օժտված լինելը ամրագրված էր դեռևս 1994 թվականի դեկտեմբերի 21-ի «ԼՂՀ Նախագահի մասին» ԼՂՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասում: Այս տրամաբանությունից ելնելով կարելի է ասել, որ ԼՂՀ Ազգային ժողովում օրենսդրական նախաձեռնության իրավունք ունեցող սուբյեկտների և օրենսդրական հանրաքվեի նախաձեռնության իրավունքով օժտված սուբյեկտների կազմը չպետք է իրարից տարբերվեն ու քննարկվող դրույթները բուն Սահմանադրության տրամաբանության առումով պետք է համապատասխանեցվեն իրար:

Չնայած օրենսդրական հանրաքվեի՝ ԼՂՀ Սահմանադրության մեջ ամրագրվածության փաստին, վերջին 9 տարիների ընթացքում երբևէ օրենսդրական հանրաքվե չի անցկացվել այն դեպքում, երբ ԼՂՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունված որոշ օրենքներ, օրինակ՝ «Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին» ՀՀ օրենքը ԼՂՀ-ում գործողության մեջ դնելու մասին ԼՂՀ օրենքը կարելի էր ընդունել օրենսդրական հանրաքվեի եղանակով՝ հաշվի առնելով

⁴ Համեմատության համար նշենք, որ «Տեղական հանրաքվեի մասին» ԼՂՀ օրենքի 8-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ «Տեղական հանրաքվե նշանակելու համար անհրաժեշտ ստորագրությունների նվազագույն քանակը տվյալ տեղական հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող անձանց ընդհանուր թվի 5 տոկոսից պակաս չպետք է լինի»:

⁵ 2015 թվականի մայիսի 3-ի ԼՂՀ Ազգային ժողովի ընտրության քվեարկության արդյունքների ամփոփ տվյալները տեսն <http://cecnkr.am/%D5%A8%D5%B6%D5%A4%D5%B0%D5%A1%D5%B6%D5%B8%D6%82%D6%80/#> (դիտելու ամսաթիվը՝ 12.05.2015թ.):

այն հանգամանքը, որ վերջինս շոշափում է Հանրապետության բոլոր ավտոտրանսպորտային միջոցներ օգտագործողների իրավունքները և անհրաժեշտ է, որպեսզի բոլորի դիրքորոշումն արտահայտվի այդ որոշման կայացման մեջ, առավել ևս, երբ խոսքը գնում է վերջիններիս կողմից կատարվող ֆինանսական ծախսերի մասին: Նման օրինագծերը օրենսդրական հանրաքվեի ճանապարհով լուծելը տարբեր շահարկումներից զերծ մնալու և հասարակության լայն շրջանակներին հուզող հարցներն իրավական հարթությունում իրավակարգավորելու լավագույն միջոցն է:

Այսպիսով, ընդհանրացված տեսքով կարելի է ասել, որ ԼՂՀ-ում օրենսդրական հանրաքվեի ինստիտուտն անարդյունավետ է գործում այն դեպքում, երբ այդ ինստիտուտի միջոցով հնարավոր էր լուծել հասարակության առավել լայն շերտերին հուզող խնդիրներ:

ԼՂՀ Սահմանադրության 1-ին գլխի մեջ ամրագրված՝ ժողովրդի կողմից իր իշխանությունը հանրաքվեների եղանակով իրականացնելու պահանջի նկատմամբ հետևողականություն դրսևորելու և Հիմնական օրենքի 11-րդ գլխում արտացոլելու նպատակով առաջարկվում է 133 հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Սահմանադրությունն ընդունվում կամ դրանում փոփոխություններ կատարվում են հանրաքվեի միջոցով՝ Հանրապետության Նախագահի, Ազգային ժողովի կամ ժողովրդի նախաձեռնությամբ՝ հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող անձանց ընդհանուր թվի 10 տոկոսից ոչ պակասի ստորագրությունների առկայության դեպքում»:

134 հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Օրենքները հանրաքվեի են դրվում Հանրապետության Նախագահի, Ազգային ժողովի, Կառավարության առաջարկությամբ կամ ժողովրդի նախաձեռնությամբ՝ հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող անձանց ընդհանուր թվի 10 տոկոսից ոչ պակասի ստորագրությունների առկայության դեպքում՝ Սահմանադրության 133-րդ հոդվածով սահմանված կարգով»:

135 հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Պետության համար կարևոր նշանակություն ունեցող հարցերը հանրաքվեի են դրվում Ազգային ժողովի, Կառավարության առաջարկությամբ կամ ժողովրդի նախաձեռնությամբ՝ հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող անձանց ընդհանուր թվի 10 տոկոսից ոչ պակասի ստորագրությունների առկայության դեպքում՝ հարցադրումների տեսքով՝ Սահմանադրության 133-րդ հոդվածով սահմանված կարգով»:

Այս փոփոխություններն իրենց արտացոլումը պետք է գտնեն նաև օրենսդրության մեջ, հատկապես «Հանրաքվեի մասին» ԼՂՀ օրենքում: Նման փոփոխության կատարումը թույլ կտա մի կողմից հարթել ներսահմանադրական հակասությունը, որը դրսևորվում է ԼՂՀ Սահմանադրության 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի և 133, 134, 135 հոդվածների 1-ին մասերի միջև առկա անհամապատասխանությամբ⁶, իսկ մյուս կողմից հանրաքվեն՝ որպես անմիջական ժողովրդահիշխանության ձև, դարձնել իրական, այլ ոչ թե ձևականորեն գործող ինստիտուտ:

⁶ ԼՂՀ Սահմանադրության 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Ժողովուրդն իր իշխանությունն իրականացնում է ազատ ընտրությունների, հանրաքվեների եղանակով, ինչպես նաև Սահմանադրությամբ և օրենքներով նախատեսված պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ու պաշտոնատար անձանց միջոցով», իսկ 133 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Սահմանադրությունն ընդունվում կամ դրանում փոփոխություններ կատարվում են հանրաքվեի միջոցով՝ Հանրապետության Նախագահի կամ Ազգային ժողովի նախաձեռնությամբ»: Նույնիսկ այս հոդվածների բառացի մեկնաբանությունը թույլ է տալիս փաստել, որ հանրաքվեի եղանակով ժողովրդի կողմից իր իշխանությունն իրականացնելու այս դրույթն իր կոնկրետացումը չի գտել Սահմանադրության հետագա տեքստում, որն էլ առաջ է բերել ներսահմանադրական կոլիզիայի:

been made to extend the boundaries of the cassation appeal, and taking account the interests of legality to entitle the Court of Cassation a right to get out of the boundaries of the cassation appeal arguments and check the case fully.

Keywords: Court of Cassation, cassation appeal, the principle of optionality, civil procedure, suspension of proceedings, delaying of the case examination, boundaries of the case examination.

* * *

Ավետիք Հարությունյան

ԼՂՀ Նախագահի աշխատակազմի անվտանգության խորհրդի
աշխատանքների ապահովման բաժնի գլխավոր մասնագետ,
ԱրՊՀ իրավունքի ամբիոնի դասախոս

Հանրաքվեի ինստիտուտի կատարելագործման հիմնական ուղղությունները ԼՂՀ-ում

Գիտական հոդվածի շրջանակներում քննարկվում են ԼՂՀ-ում հանրաքվեի ինստիտուտի կատարելագործման հետ կապված հիմնահարցերը: Ուսումնասիրելով այլ երկրների Սահմանադրությունները՝ հեղինակն արձանագրում է, որ ԼՂՀ Սահմանադրությամբ նախատեսված չէ հանրաքվեի անցկացում ժողովրդական նախաձեռնությամբ: Հիմնախնդրի լուծման նպատակով առաջարկվում է Սահմանադրությամբ սահմանել հանրաքվեին մասնակցելու իրավունք ունեցող անձանց ընդհանուր թվի 10 տոկոսից ոչ պակասի ստորագրությունների առկայության պահանջը:

Հանրաքվեի նախաձեռնության իրավունք ունեցող սուբյեկտների շրջանակը ԼՂՀ Սահմանադրության բովանդակությանը համապատասխանեցնելու նպատակով առաջարկվում է ԼՂՀ Սահմանադրության մեջ կատարել որոշակի փոփոխություններ, մասնավորապես՝ Սահմանադրության ընդունման կամ դրանում փոփոխությունների կատարման իրավունք ունեցող սուբյեկտների շրջանակն ընդլայնել՝ նման հնարավորություն տալով նաև ժողովրդական նախաձեռնությամբ անցկացմանը, օրենսդրական հանրաքվեի սուբյեկտների շարքում ներառել Նախագահին և ժողովրդին, իսկ պետության համար կարևոր նշանակություն ունեցող հարցերի կապակցությամբ անցկացվող հանրաքվեի սուբյեկտների շարքին դասել նաև ժողովրդին:

Բանալի բառեր. հանրաքվե, ժողովրդաիշխանություն, հանրաքվեի անցկացման նախաձեռնության սուբյեկտ, ժողովրդական նախաձեռնությամբ հանրաքվե, օրենսդրական հանրաքվե, «Հանրաքվեի մասին» ԼՂՀ օրենք:

Аветик Арутюнян

Главный специалист отдела по обеспечению работ
Совета безопасности аппарата Президента НКР,
Преподаватель кафедры права АргУ

Основные направления совершенствования института референдума в НКР

В рамках данной научной статьи рассматриваются вопросы, связанные с совершенствованием института референдума в Нагорно-Карабахской Республике. Изучив Конституции других стран, Автор констатирует, что Конституцией НКР не предусмотрено проведение референдума по народной инициативе. Для решения проблемы предлагается установить Конституцией требование наличия подписей не менее 10 процентов граждан, обладающих правом участвовать в референдуме.

С целью приведения круга обладающих правом инициативы субъектов в соответствие с содержанием Конституции НКР предлагается произвести в Конституции НКР определённые изменения, в частности, расширить круг субъектов, обладающих правом принимать Конституцию или вносить в неё изменения, предоставив возможность также проведения референдума по народной инициативе, включить в ряды субъектов законодательного референдума Президента и народ, а к ряду субъектов референдума, проводимого в связи с вопросами, имеющими важное значение для государства, причислить также народ.

Ключевые слова: референдум, народовластие, субъект инициативы проведения референдума, референдум по народной инициативе, законодательный референдум, Закон НКР о референдуме.

Avetiq Harutyunyan

Desk Ensuring Activities of the NKR Security Council, Chief specialist,
The Office of the President of the NKR
Lecturer at the Chair of Law, ArSU

The main directions of the perfection of the institute of referendum in the NKR

In the framework of this academic article problems concerning with the perfection of the institute of referendum in the NKR are discussed. Examining Constitutions of other countries, the author substantiates that NKR Constitution does not provide the conduction of the referendum on popular initiative. To solve the problem it is suggested to define by the Constitution the requirement of the availability of no less than 10% from the required number of voters' signatures.

In order to conform the framework of the subjects having the right to initiate a referendum to the Constitution, it is proposed to make some amendments in the Constitution of the NKR, especially to broaden the framework of the subjects having the right to initiate a referendum and to give such an opportunity to the People (referendum on popular initiative), to include the President and the People (popular referendum) as the subjects of the legislative referendum, and to include the People as a subject in relation to referendums conducted on the issues of special significance for the State.

Keywords: Referendum, democracy, subject of the initiation of a referendum, referendum on popular initiative, legislative referendum, the Law of the NKR on referendum.

* * *

Արմեն Հարությունյան

ՀՀ արդարադատության նախարարության,
դատական ակտերի հարկադիր կատարումն
ապահովող ծառայության
Երևան քաղաքի Աջափնյակ և Դավթաշեն բաժնի պետ,
ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիայի
իրավագիտության ամբիոնի հայցորդ

Դատական ակտերի հարկադիր կատարման իրավական հիմքերի բարելավման արդի հարցադրումներ

Դատական ակտերը, ինչպես նաև վարչական մարմինների հանրային իրավական դրամական պահանջները, որոնք օրենսդրությամբ սահմանված կարգով դարձել են անբողոքարկելի, Հայաստանի Հանրապետությունում հարկադիր կարգով իրականացվում են Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության կազմում գործող դատական ակտերի հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության միջոցով:

Հարկադիր կատարման ենթակա վերոնշյալ ակտերի կատարումը ապահովվում է վարչական վարույթի հատուկ տեսակի՝ կատարողական վարույթի միջոցով: Որոշ հեղինակների կարծիքով, «կատարողական վարույթը» իրենից ներկայացնում է իրավունքի համալիր համակարգի նոր ձևավորվող ինքնուրույն ճյուղերից մեկի՝ կատարողական իրավունքի կարգավորման առարկան:

Սույն հոդվածում հեղինակն ուսումնասիրել և ներկայացրել է դատական ակտերի հարկադիր կատարման իրավական հիմքերի բարելավման արդի հարցադրումները և հիմքում ունենալով կատարողական վարույթի զարգացման տեսլականը, առաջարկել է իրավագիտության ժամանակակից պահանջներին համապատասխան ստեղծել անհրաժեշտ կառուցակարգեր և կիրառել նոր վարչական գործիքներ:

Բանալի բառեր. կատարողական վարույթ, վարչական վարույթ, վարչական ակտ, վարչական իրավախախտում: